

Ministry of Education
Lucian Blaga University of Sibiu

Institute of the Organization of Doctoral and Postdoctoral Studies

INTERDISCIPLINARY DOCTORAL SCHOOL

DOCTORAL FIELD: ORTHODOX THEOLOGY

SUBJECT: HOMILETICS

DOCTORAL THESIS:

**ZAHARIA BOIU'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF
EDUCATION AND COMMUNICATION OF THE REVEALED TRUTH
THROUGH THE WORD**

(Thesis Summary)

Doctoral Candidate:

FR. IOAN-REMUS RĂSVAN

Doctoral Supervisor:

FR. ASSOCIATE PROFESSOR PhD HABIL.

CONSTANTIN-VALER NECULA

SIBIU, 2022

TABLE OF CONTENTS

<u>LIST OF ABBREVIATIONS</u>	11
<u>INTRODUCTION</u>	12
<u>RESEARCH METHODOLOGY</u>	21
<u>RESEARCH HISTORY</u>	27
<u>Bibliography (Work, Studies, Articles and Critical References)</u>	27
<u>Volumes, Magazines/Periodicals Referring to Zaharia Boiu</u>	30
<u>The Astra Fund II/1-4. Index 1863-1901</u>	31
<u>I. HISTORICAL DATA REGARDING THE PERSONALITY OF ZAHARIA BOIU (1834 – 1903)</u>	36
<u>(1834-1903)</u>	36
<u>I.1. Life and Career of Zaharia Boiu According to His Family Will</u>	36
<u>I.1.1. The First Stage of Boiu’s Education: The Poet</u>	39
<u>I.1.2. A The Second Stage of His Vocational and Family Training: The Schoolmaster</u>	61
<u>I.1.3. The Third Stage of His Education: Teacher, Editor, Priest</u>	65
<u>II. ZAHARIA BOIU’S PEDAGOGICAL AND JOURNALISTIC WORK</u>	74
<u>II.1. From Famous Educators as Comenius, Rabelais, J. Locke, Fénelon, Froebel, Pestalozzi, Herbart to Zaharia Boiu</u>	74
<u>II.2. The Czech Educator Jan Amos Comenius –On the Relationship Between God and Man. Educational Methods and Structures Established by Zaharia Boiu in Text books....</u>	75
<u>II.3. J.J. Rousseau’s Significant Pedagogy: Laissez-faire! Applied on Readings by Foreign Authors Proposed by Zaharia Boiu</u>	77
<u>II.4. Johann Friedrich Herbart –“The Portrait of an Educator” in the Work of Zaharia Boiu</u>	79
<u>II.5. Zaharia Boiu –An Emblematic Educator in Didactic Literature and Author of Didactic Stories and Poetry</u>	84
<u>II.6. Abcdariu pentru scólele populare române - 1862</u>	85
<u>II.6.1. Structure and Content of Abcdariului</u>	86
<u>II.6.2. The First Section. Vowels, Consonants and Syllables</u>	87

<u>II.6.3. The Second Section of Abcdariului. Aquiring Reading and Critical Thinking Competences</u>	<u>95</u>
<u>II.6.4. Proverbs. On God. On Nature</u>	<u>108</u>
<u>II.6.5. Christian Lessons</u>	<u>112</u>
<u>II.6.6. Addition: Numbers from 1 to 1000 and Multiplication</u>	<u>114</u>
<u>II.7. Manuducere pentru învățători la întrebuițarea Abtdariului</u>	<u>115</u>
<u>II.7.1. Reading Textbooks Before 1850: Ducere de mână către cinste și dreptate; Cărticica năravurilor bune and Prietenul sau voitorul de bine al pruncilor</u>	<u>116</u>
<u>II.7.2. Reading Textbooks by Zaharia Boiu 1850-1872</u>	<u>118</u>
<u>II.8. Carte de cetire pentru scólele poporali române (partea I)</u>	<u>119</u>
<u>II.8.1. Content Analysis of Carte de cetire I</u>	<u>121</u>
<u>II.9. Carte de cetire, Part 2</u>	<u>147</u>
<u>II.10. Elemente de geografia pentru scolele populari române greco-orientali (1869)</u>	<u>156</u>
<u>II.10.1. The Content of the Textbook</u>	<u>158</u>
<u>II.11. Elemente de istori'a patriotica si universale pentru scólele populari române greco-orientali</u>	<u>160</u>
<u>II.12. Elemente de istori'a naturei și fisica pentru scólele populari române greco-orientali (1869)</u>	<u>165</u>
<u>III. ZAHARIA BOIU –CULTURAL JOURNALIST</u>	<u>167</u>
<u>III.1. Transilvania, 1892</u>	<u>167</u>
<u>III.2. Transilvania, 1893</u>	<u>168</u>
<u>III.3. Transilvania, 1894</u>	<u>168</u>
<u>III.4. Transilvania, 1895</u>	<u>169</u>
<u>IV. THE HOMILETIC WORK</u>	<u>176</u>
<u>IV.1.Preliminary Proceedings. Zaharia Boiu's Sermons in the Homiletic Context</u>	
<u>of Transylvania</u>	<u>176</u>
<u>IV.2. Sources of Inspiration: The Holy Scripture</u>	<u>188</u>
<u>IV.3. A Selective Presentation of the Main Themes. Dogmatic Lessons</u>	<u>189</u>

<u>IV.3.1. On God</u>	<u>189</u>
<u>IV.3.2. The Creation According to the Holy Scripture</u>	<u>190</u>
<u>IV.3.3. On Angels and Their Work</u>	<u>190</u>
<u>IV.3.4. The Reciprocal Communion of God and Man</u>	<u>192</u>
<u>IV.3.5. Jesus Christ Our Saviour</u>	<u>193</u>
<u>IV.3.6. The Adoption</u>	<u>197</u>
<u>IV.3.7. The Resurrection of Jesus</u>	<u>198</u>
<u>IV.3.8. The Work of the Holy Spirit Within the Church and the Life of the Faithful</u>	<u>201</u>
<u>IV.3.9. The Holy Church</u>	<u>202</u>
<u>IV.3.10. The Sacrament of Baptism. The People of God (Laos tou Theou)</u>	<u>204</u>
<u>IV.3.11. On Christianity</u>	<u>205</u>
<u>IV.3.12. The Saints, Beacons of Faith</u>	<u>205</u>
<u>IV.3.13. The Sign of Faith: The Sign of the Holy Cross – The Holy Tradition</u>	<u>206</u>
<u>IV.3.14. The Tenet of the Church – The Doctrine of Redemption</u>	<u>207</u>
<u>IV.3.15. The Relationship Between Gospel and Culture</u>	<u>208</u>
<u>IV.3.16. Christianity “A Spiritual Religion, Universal and Free”</u>	<u>209</u>
<u>IV.4. Favourite Themes – A Selective Presentation. The Moral Doctrine</u>	<u>209</u>
<u>IV.4.1. Who Is Our Neighbour?</u>	<u>209</u>
<u>IV.4.2. What Are the Corporal Acts of Mercy?</u>	<u>209</u>
<u>IV.4.3. The Confession</u>	<u>210</u>
<u>IV.4.4. The Test of Repentance</u>	<u>211</u>
<u>IV.4.5. Following Jesus</u>	<u>211</u>
<u>IV.5. The Homiletic Ministry of Fr. Zaharia Boiu. The Ethos of Preaching</u>	<u>212</u>
<u>IV.5.1. The Value of the Prayer in Christian Life According to Zaharia Boiu’s Homiletic</u>	
<u>Writing</u>	<u>215</u>

<u>V. SUNDAY SERMONS DURING THE ECCLESIASTIC YEAR</u>	<u>222</u>
<u>V.1. The Greatest Feasts</u>	<u>222</u>
<u>V.1.1. A Discourse on the Night of Redemption</u>	<u>222</u>
<u>V.1.2. The Second Day of Easter</u>	<u>224</u>
<u>V.1.3. The Ascension of the Lord</u>	<u>226</u>
<u>V.1.4. The Descent of the Holy Spirit</u>	<u>228</u>
<u>V.1.5. The Nativity of Jesus</u>	<u>229</u>
<u>V.1.6. The Circumcision of Christ (1st of January)</u>	<u>230</u>
<u>V.1.7. The Speech on the Occasion of the Feast Day of Saint Basil the Great (1st of January)</u>	<u>231</u>
<u>V.1.8. The Feast of Epiphany (6th of January)</u>	<u>232</u>
<u>V.1.9. The Meeting of the Lord (2nd of February)</u>	<u>233</u>
<u>V.1.10. The Transfiguration of the Lord (6th of August)</u>	<u>234</u>
<u>V.2. The Sundays of the Pentecostarion</u>	<u>236</u>
<u>V.2.1. The 2nd Sunday of Easter</u>	<u>236</u>
<u>V.2.2. The 3rd Sunday of Easter</u>	<u>237</u>
<u>V.2.3. The 4th Sunday of Easter</u>	<u>238</u>
<u>V.2.4. The 5th Sunday of Easter</u>	<u>239</u>
<u>V.2.5. The 6th Sunday of Easter</u>	<u>240</u>
<u>V.2.6. On the 7th Sunday of Easter</u>	<u>242</u>
<u>V.2.7. On the 7th Sunday of Easter Again</u>	<u>243</u>
<u>V.3. Whitsundays (the Octoechoes)</u>	<u>244</u>
<u>V.3.1. The 1st Sunday (All Saints' Sunday)</u>	<u>244</u>
<u>V.3.2. The 2nd Sunday</u>	<u>245</u>
<u>V.3.3. The 3rd Sunday</u>	<u>247</u>
<u>V.3.4. The 4th Sunday</u>	<u>248</u>
<u>V.3.5. The 5th Sunday</u>	<u>248</u>
<u>V.3.6. The 6th Sunday</u>	<u>250</u>
<u>V.3.7. The 7th Sunday</u>	<u>251</u>

<u>V.3.8. The 8th Sunday</u>	<u>252</u>
<u>V.3.9. The 9th Sunday</u>	<u>254</u>
<u>V.3.10. The 10th Sunday</u>	<u>255</u>
<u>V.3.11. The 11th Sunday</u>	<u>256</u>
<u>V.3.12. The 12th Sunday</u>	<u>257</u>
<u>V.3.13. The 13th Sunday</u>	<u>258</u>
<u>V.3.14. The 14th Sunday</u>	<u>259</u>
<u>V.3.15. The 15th Sunday</u>	<u>259</u>
<u>V.3.16. The 16th Sunday</u>	<u>260</u>
<u>V.3.17. The 17th Sunday</u>	<u>260</u>
<u>V.3.18. The 18th Sunday</u>	<u>261</u>
<u>V.3.19. The 19th Sunday</u>	<u>262</u>
<u>V.3.20. The 20th Sunday</u>	<u>263</u>
<u>V.3.21. The 21st Sunday</u>	<u>263</u>
<u>V.3.22. The 22nd Sunday</u>	<u>264</u>
<u>V.3.23. The 23rd Sunday</u>	<u>265</u>
<u>V.3.24. The 24th Sunday</u>	<u>267</u>
<u>V.3.25. The 25th Sunday</u>	<u>267</u>
<u>V.3.26. The 26th Sunday</u>	<u>268</u>
<u>V.3.27. The 27th Sunday</u>	<u>269</u>
<u>V.3.28. The 28th Sunday</u>	<u>270</u>
<u>V.3.29. The 29th Sunday</u>	<u>271</u>
<u>V.3.30. The 30th Sunday</u>	<u>272</u>
<u>V.3.31. The 31st Sunday</u>	<u>273</u>
<u>V.3.32. The 32nd Sunday</u>	<u>274</u>
<u>V.4. The Tridion Period</u>	<u>275</u>
<u>V.4.1. The Sunday of the Pharisee and the Tax Collector</u>	<u>275</u>
<u>V.4.2. The Sunday of (the Return) of the Prodigal Son</u>	<u>277</u>
<u>V.4.3. The Sunday of the Fearful Judgment</u>	<u>279</u>

<u>V.4.4. The Sunday of the Expulsion of Adam from Heaven</u>	<u>280</u>
<u>V.4.5. The First Sunday of Lent</u>	<u>280</u>
<u>V.4.6. The Second Sunday of Lent</u>	<u>281</u>
<u>V.4.7. The third Sunday of Lent</u>	<u>284</u>
<u>V.4.8. The Fourth Sunday of Lent</u>	<u>285</u>
<u>V.4.9. The Fifth Sunday of Lent</u>	<u>286</u>
<u>V.4.10. The Sixth Sunday of Lent</u>	<u>288</u>
<u>V.4.11. The Sermon for Good Friday</u>	<u>290</u>
<u>V.5. Special Sundays</u>	<u>293</u>
<u>V.5.1. The Sunday Before the Elevation of the Holy Cross</u>	<u>293</u>
<u>V.5.2. The Sunday After the Elevation of the Holy Cross</u>	<u>293</u>
<u>V.5.3. The Sunday Before the Nativity</u>	<u>294</u>
<u>V.5.4. The Sunday After the Nativity</u>	<u>295</u>
<u>V.5.5. The Sunday Before the Theophany</u>	<u>297</u>
<u>V.5.6. The Sunday After the Theophany</u>	<u>299</u>
<u>V.6. Panegyrics upon the Blessed Virgin Mary</u>	<u>299</u>
<u>V.6.1. The Nativity of the Blessed Virgin Mary (8th of September)</u>	<u>299</u>
<u>V.6.2. The Entry of the Most Holy Theotokos into the Temple</u>	<u>301</u>
<u>V.6.3. The Synaxis of the Theotokos (26th of December)</u>	<u>302</u>
<u>V.6.4. Panegyric on the Feast of the Annunciation (25th of March)</u>	<u>303</u>
<u>V.6.5. The Assumption of the Virgin Mary (15th of August)</u>	<u>303</u>
<u>V.7. Panegyrics on the Saints</u>	<u>305</u>
<u>V.7.1. Panegyric on Saint Pious Paraskeva (14th of October)</u>	<u>305</u>
<u>V.7.2. Glorious Great Martyr Saint Demetrios the Myrrh-Streamer (26th of October)</u>	<u>306</u>
<u>V.7.3. Holy Archangels Michael and Gabriel (8th of November)</u>	<u>306</u>
<u>V.7.4. The Holy Hierarch Nicholas (6th of December)</u>	<u>307</u>
<u>V.7.5. The Holy Archdeacon Stephen (27th of December)</u>	<u>309</u>
<u>V.7.6. Panegyric on the Feast of the Three Holy Hierarchs (30th of January)</u>	<u>309</u>

<u>V.7.7.The Holy Great-Martyr and Victory Bearer George (23rd of April)</u>	<u>311</u>
<u>V.7.8. The Holy Emperors Constantine and Helena (21st of May)</u>	<u>311</u>
<u>V.7.9. The Nativity of John the Baptist (24th of June)</u>	<u>312</u>
<u>V.7.10. The Holy Apostles Peter and Paul (29th of June)</u>	<u>313</u>
<u>V.7.11. Panegyric on The Holy Prophet Elijah (20th of July)</u>	<u>314</u>
<u>V.7.12. Beheading John the Baptist (29th of August)</u>	<u>315</u>
<u>V.8. Sermons(Occasional Speeches)</u>	<u>317</u>
<u>V.8.1.On the Consecration of the Church</u>	<u>317</u>
<u>V.8.2. On the Consecration of the School</u>	<u>317</u>
<u>V.8.3. When a Priest is Chosen</u>	<u>318</u>
<u>V.8.4. On the Installation in the Parish</u>	<u>319</u>
<u>V.8.5. On Leaving the Parish</u>	<u>319</u>
<u>V.8.6. When an Archbishop is Chosen</u>	<u>319</u>
<u>V.8.7. Sermons on Christening</u>	<u>320</u>
<u>V.8.8. On the Holy Mystery of Marriage</u>	<u>320</u>
<u>V.9. Appendix Including Bible Readings for Funerals</u>	<u>322</u>
<u>A) General</u>	<u>322</u>
<u>B) Special</u>	<u>340</u>
<u>V.9.1. To Men</u>	<u>340</u>
<u>V.9.2. To Women</u>	<u>344</u>
<u>V.9.3. To Children</u>	<u>346</u>
<u>VI. CONCLUSIONS</u>	<u>348</u>
<u>VII. APPENDIX</u>	<u>358</u>
<u>VII.1. (Appendix 1) THE ROMANIAN ACADEMY. A DISSERTATION PRESENTED ON THE OCCASION OF THE GENERAL ASSEMBLY OF THE TRANSYLVANIAN ASSOCIATION HELD IN HATEG, ON THE 4TH/16TH OF AUGUST 1891</u>	<u>358</u>
<u>VII.2. (Appendix 2) THE GENERAL SESSION OF THE ROMANIAN ACADEMY</u>	<u>371</u>

<u>VII.3. (Appendix 3) THE 80TH ANNIVERSARY OF MR. GEORGE BARÎȚIU</u>	<u>379</u>
<u>VII.4. (Appendix 4) THE JUBILEE OF METROPOLITAN SILVESTRU OF BUCOVINA</u>	<u>382</u>
<u>VII.5. (Appendix 5) † GEORGE SION</u>	<u>387</u>
<u>VII.6. (Appendix 6) † METROPOLITAN IOAN VANCEA PhD</u>	<u>390</u>
<u>VII.7. (Appendix 7) ON THE OCCASION OF THE MEMORIAL SERVICE CELEBRATED BY THE TRASILVANYAN ASSOCIATION IN HONOR OF HIS EMINENCE METROPOLITAN ANDREI BARON DE ȘAGUNA, THE FIRST PRESIDENT, SIBIU, THE 29TH OF JULY (THE 10TH OF AUGUST) 1876</u>	<u>392</u>
<u>VII.8. (Appendix 8) ON THE OCCASION OF THE MEMORIAL SERVICE CELEBRATED BY THE COMMUNITY OF SIBIU-FORTRESS IN HONOR OF METROPOLITAN ANDREI, ON THE 30TH OF NOVEMBER 1874</u>	<u>399</u>
<u>VII.9. (Appendix 9) ON THE OCCASION OF THE MEMORIAL SERVICE CELEBRATING THE 25TH ANNIVERSARY SINCE ARCHBISHOP AND METROPOLITAN ANDREI PASSED AWAY</u>	<u>404</u>
<u>VII.10. (APPENDIX 10) ON THE OCCASION OF THE SAME MEMORIAL SERVICE CELEBRATING THE 25TH ANNIVERSARY SINCE ARCHBISHOP AND METROPOLITAN ANDREI PASSED AWAY</u>	<u>413</u>
<u>VII.11. (Appendix 11) ON THE OCCASION OF THE MEMORIAL SERVICE CELEBRATED BY THE COMMUNITY OF SIBIU-FORTRESS IN HONOR OF EMANOIL GOJDU, ON THE 9TH OF FEBRUARY 1874</u>	<u>423</u>
<u>VII.12. (Appendix 12) ON THE OCCASION OF THE MEMORIAL SERVICE CELEBRATED BY ROMANIAN YOUNG PEOPLE OF SIBIU IN HONOR OF VASILE ALECSANDRI (THE 2ND/14TH OF SEPTEMBER 1890)</u>	<u>429</u>
<u>VII.13. (Appendix 13) ON THE OCCASION OF GEORGE BARÎȚIU'S FUNERALS</u>	<u>434</u>
<u>VII.14. (Appendix 14) ON THE OCCASION OF THE FUNERALS OF ARCHBISHOP IOAN HANNIA</u>	<u>437</u>
<u>VII.15. (Appendix 15) ON THE OCCASION OF THE FUNERALS OF ARCHBISHOP AND MINISTER OF MEDIAȘ, DIONISIE CHENDI</u>	<u>440</u>
<u>VII.16. (Appendix 16) ON THE OCCASION OF THE FUNERALS</u>	<u>445</u>

OFIOAN BROTE OF RĂȘINARI, A LANDLORD

<u>VII.17. (Appendix 17) ON THE OCCASION OF THE FUNERALS OF ION CODRU-DRĂGUȘANU, VISCOUNT OF FĂGĂRAȘ</u>	<u>451</u>
<u>VII.18. (Appendix 18) ON THE OCCASION OF THE FUNERALS OF OFIOAN POPESCU, AN ARCHBISHOP AND TEACHER</u>	<u>455</u>
<u>VII.19. (Appendix 19) THE MIDDLECLASS OF OUR PEOPLE</u>	<u>459</u>
<u>VII.20. (Appendix 20) OUR CONFESSORIAL SCHOOLS</u>	<u>462</u>
<u>VII.21. (Appendix 21) EXAMS AT THE CIVIL SCHOOL FOR GIRLS OF SIBIU FOUNDED BY THE ASSOCIATION</u>	<u>466</u>
<u>VII.22. (Appendix 22) OUR RELIGIOUS BOOKS</u>	<u>469</u>
<u>VII.23. (Appendix 23) CIVIL MARRIAGE AND OUR PEOPLE'S CULTURE</u>	<u>471</u>
<u>VII.24. (Appendix 24) THE LIFE OF METROPOLITAN SILVESTRU</u>	<u>473</u>
<u>BIBLIOGRAPHY</u>	<u>476</u>
<u>CURRICULUM VITAE</u>	<u>492</u>

ZAHARIA BOIU'S CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF EDUCATION AND COMMUNICATION OF THE REVEALED TRUTH THROUGH THE WORD

Key words: Zaharia Boiu, word, mission, Andrei Şaguna, Leipzig, Church, school, primary education, methods, education, creativity, society, textbooks, sermons, pedagogy and journal publishing.

Summary:

The present research endeavour lists several directions of creative research related to social, educational and religious life in Transylvania at the end of the nineteenth century and in the early twentieth century. By depicting the prominent figure of Zaharia Boiu, we will go back in time and mention the role the Church and its servants have had in this regard until today. The present doctoral thesis is structured in seven chapters and subchapters, as follows:

INTRODUCTION

But we have this treasure in earthen vessels, that the excellency of the power may be of God, and not of us. (II Cor. 4, 7) - these are the words that have always inspired my life, giving me the strength to capture the mystery in the human body, i.e. *the treasure*. I had the same feeling while doing research for the thesis entitled *Zaharia Boiu's Contribution to the Development of Education and Communication of the Revealed Truth through the Word*. I would discover the one that Dimitrie A. Sturdza, the General Secretary of the Romanian Academy, nicknamed *the pride of the Romanian ministry beyond the Carpathians*¹ and I would be impressed by the impact he had, at least in his time. Zaharia Boiu both impresses and creates a whole culture, the culture of ministry and teaching in Transylvania and within Romanian Orthodoxy.

RESEARCH METHODOLOGY

The present research endeavour explores the personality of Father Zaharia Boiu jr. (March 4, 1834 - November 6, 1903), his work and the ethos of his teaching. He worthily served the national ideal in all his religious, social and cultural activity. Towards the end of

¹ Prefață de Ioan Baptist Boiu, *absolvent de teologie și filosofie, oficial consistorial, membru al Asociațiunii etc.*, Zaharia Boiu, *Frunze de laur, Poesii eroice din anii 1877-1878*, publicate de Ioan Baptist Boiu, Tiparul Tipografiei Archidieceșane, Sibiu, 1904, p. 3.

the nineteenth century and the beginning of the twentieth, his pastoral-missionary as well as homiletic academic activity was committed to the great ideal of the nation's reunification. He never requested any remuneration, patiently suffering as much as the apostles and the preachers of ideals did².

Zaharia Boiu was one of the first graduates of the *German Gymnasium of Sighișoara* (1854). He graduated high-school "eximio modo" (exceptionally). He was a teacher in Săcele, Brașov County, from 1854 to 1855. He started to attend the Andreian Seminary of Sibiu in 1855, earning a degree in theology and pedagogy. He was awarded a scholarship at the University of Leipzig, a stronghold of Herbartianism³. Ioan Popescu, a future teacher and an honorary member of the Romanian Academy, elected in 1877⁴, was among his colleagues. Boiu carried on with studying philosophy, pedagogy and theology, constantly supported by the Orthodox Metropolitan⁵ of Transylvania, Andrei Șaguna. On his return from Leipzig, he became a tenured professor with the pedagogical department of the Diocesan Institute of Sibiu (1861-1870), editor of the newspaper *Telegraful Român* (1863-1865), catechist at the State High School of Sibiu (1865-1875), honorary member of the *Meeting of Romanian Teachers from the Diocese of Caransebeș* (1871), priest in Sibiu-fortress (1863), protopresbyter (1867), "consistorial assessor" (eparchial counselor) of the Archdiocese of Sibiu (1870-1902), correspondent member of the Romanian Academy (1877-1903), first secretary and editor of the journal *Transilvania* (1892-1896); member of the Diocesan Synod of Sibiu and of the National Church Congress of the Metropolitan Church of Transylvania; member of the Central Committee of ASTRA; member of the Romanian National Party; honorary member of the societies *Petru Maior* of Pest, *Carmen Sylva* of Graz, *Andrei Șaguna* of Sibiu.

He published several textbooks for the education of common Romanian people, volumes of sermons, pedagogical studies, dissertations presented at ASTRA general meetings, speeches, biographical sketches, reports etc. At the age of 19, he published his first poem in *Telegraful român* (1853).

² Miron Erdei, *Propovăduirea în Biserica Ortodoxă Română din Transilvania în prima jumătate a sec. al XX-lea*, Editura Cogito, Oradea, 2001, p. 17.

³ Mercurie, Petcu, Gheorghe Gavrilă, *Astra sighișoreană (1861-1950) și Horia Teculescu (1897-1942)*, Tipografia SC Șteffi SRL, Sighișoara, 1999, p. 27.

⁴ Prof. univ. dr. Elena Macavei, *Creatori de manuale în școala generației Mitropolitului Andrei Baron de Șaguna, în Mitropolitul Andrei Șaguna - creator de epocă în istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008, p. 262.

⁵ Andrei Șaguna is appointed Metropolitan on December 12/24, 1864 - Bogdan Andriescu, Voichița Bițu, *Mitropoliți ai Ardealului, Andrei Șaguna (1808-1873) - Biobibliografie*, Biblioteca Județeană Astra Sibiu, 2008, p. 10.

Aim of the scientific approach: obtaining a national corpus of old sources for the first time in the history of Romanian homiletics, thus continuing a series of previously published volumes as part of the program *Retrieving the Memory of the Transylvanian Ministry* established in Sibiu and addressed to contemporary clergy, theologians, theology graduate students, as well as believers of the Church at large. In other words, the aim is to identify and explain the genesis, as well as the main aspects of Zaharia Boiu's personal and professional activity. This type of approach regarding the personality of Father Zaharia Boiu represents the novelty of the present thesis.

Research goals:

- identifying Zaharia Boiu's entire work, his personal practice, knowledge of communication and its influence at the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century;
- describing the techniques of the pedagogical, journalistic and homiletical discourse of Father Zaharia Boiu from a Christian perspective;
- proving that the impetus or the essential condition of the persuasive effectiveness in the educational, journalistic and preaching approach is the interpersonal communication relationship established not only between teacher and pupil, writer and reader, preacher and believers, but also between cultural and ecclesiastical institutions.
- highlighting the position and the importance of Zaharia Boiu's sermon in the field of public communication.

Research Methodology

An essential task of the ministry is to preach the Gospel of Jesus Christ Our Savior. Priests worldwide have used the sermon as an essential tool to revive Christians spiritually for over two millennia⁶. Apparently, the present scientific approach does not contribute anything new, since it tackles the past. Younger people may consider it meaningless, whereas seniors may have a different opinion, as the past means something familiar to them, a fragment of their own life. This study retraces the moral portrait of the excellent poet, teacher, writer, apologist of the Romanian language⁷ and priest, Zaharia Boiu. For years, his life and work

⁶ In the native space in particular, where *the Romanian sermon had an important role in order to defend the Orthodoxy and to develop the national language and culture* - Pr. Nicușor Beldiman, *Repere ale educației religio-morale în literatura omiletică și catehetică românească din secolul al XX-lea*, Editura Universității din București, 2017, p. 13.

⁷ According to documents of that time, *Zaharia Boiu, eparchial assessor, taught for free the Romanian language in additional work from 1887/8 - în Anuarul școlii civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din Nagyszeben (Sibiu) pe anul școlar*

were identified as catalogue topics. It is our moral obligation to highlight his guiding achievements, bright ideals and human aspirations.

Thus, I would like to provide the scientific community with a complex instrument on the Romanian theological-homiletical culture of Transylvania at the end of the nineteenth century and the beginning of the twentieth century i. e. with a tangible product - a book. His works are exceeding the traditional paradigm defined by the term "library catalogue" illustrating a landmark of homiletical communication, a homiletic exercise for those who have the mission of disseminating the evangelical message to the contemporary world.

RESEARCH HISTORY

Bibliography (works, studies, articles and critical references)

The most significant bibliography is available at the Library of the Theological Institute *Andrei Șaguna* Sibiu, the archives of the *ASTRA* County Library of Sibiu, the Metropolitan Orthodox Church of Ardeal, the Public Library *Zaharia Boiu* Sighișoara, and the National Archives of Romania - Sibiu.

I. HISTORICAL DATA REGARDING THE PERSONALITY OF ZAHARIA BOIU (1834-1903)

I.1. Life and Career of Zaharia Boiu According to His Family Will

According to the written testament of Zaharia Boiu senior, Zaharia Boiu was born on March 4, 1834, in Sighisoara, Mureș County⁸, in a modest house in Cornești district, the son of Zaharia and Ioana, born Palusian, in Lower Venice⁹, being the third of the six children: Elena, Marinca, Zacharia, Dumitru, Maria, Ioanna. Zaharia Boiu was born into a family of priests.

I.1.1. The First Stage of Boiu's Education: The Poet

From 1841 to 1845, young Zaharia Boiu Jr. first studied at the Romanian primary school of Sighișoara, his first schoolmaster being Nicolae Stan. As he proved to be a diligent student, he was enrolled at the Saxon Highschool in the autumn of 1846. He was one of the

1910/11, XXV, publicat de Vasile Bologa (director), Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Nagyszeben (Sibiu), 1911, p. 40, and that *Zaharia Boiu suggested the Romanian language - in PROGRAMA școlii civile (private) de fete cu internat a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în Sibiu, pe anul școlastic 1887/8*, publicată de Septimiu Albini (director), Tiparul Institutului tipografic, societate pe acțiuni, Sibiu, 1888, p. 27.

⁸ Pr. prof. dr. Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2014, pp. 78-79.

⁹ Dr. Eusebiu R. Roșca, *Monografia Institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei gr. or. române din Transilvania*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1911, p. 95.

first graduates of the “Evangelical-Lutheran Gymnasium” of Sighișoara (1854). He graduated the second and was the best student in languages such as Latin, German and Greek. The young graduate was the first Romanian to receive a degree from the Saxon Highschool of “the Pearl of Târnavă Country”, as Nicolae Stan called Sighișoara.

I.1.2. The Second Stage of His Vocational and Family Training: The Schoolmaster

His modest position in society and the national context determined him to become a teacher. Supported by Șaguna, he carried out a remarkable activity in Săcelele Brașov, a settlement which had an old school. This would later change his entire life. Thus, from 1855 to 1857, Zaharia Boiu attended the courses of the pedagogical-theological seminary in Sibiu. Șaguna offered him a scholarship abroad as he was a promising student. In 1859, he received a scholarship to pursue his studies in theology, philosophy and pedagogy at the University of Leipzig (Lipsca) and got a teacher’s degree. His pedagogy teacher was Tuiskon Ziller (1817-1882)¹⁰, an apprentice of Johann Friedrich Herbart (1776-1841)¹¹.

I.1.3. The Third Stage of His Education: Teacher, Editor, Priest

1861-1870: on his return from Leipzig, he was offered the right to be a *tenured professor*¹² at the pedagogical section of the Diocesan Institute of Sibiu.

By 1861, Zaharia Boiu’s career had progressed significantly in the spiritual, cultural and publishing domains. "He seems to be Șaguna’s most complete apprentice as he is part of a whole generation supported by the latter, dozens of spiritual “journeymen” who will also shine in the cultural ‘field’”¹³.

In order to understand the complexity of Zaharia Boiu’s career and his role in education at that time, his activity will be considered in the following.

¹⁰ Ziller was a German philosopher and school teacher. His work includes *Introducere în pedagogia generală*, Leipzig, 1856; *Guvernul copiilor*, Leipzig, 1857; *Prelegeri pentru pedagogia generală*, Leipzig, 1876, 1884 etc.

¹¹ According to Herbart, he did not have innate abilities, yet he could acquire them. He suggested that: *teachers should use first subjects that children find interesting, then they should present this them and ask questions in order to acquire new information.*

¹² Cf. *Programa Institutului pedagogic-teologic al arhiepiscopiei ortodoxe române din Transilvania în Sibiu pentru anul școlastic 1884-85 publicat de I. Hannia*, director și profesor, p. 27.

¹³ Pr. conf. univ. dr. habil. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan, *Cuvânt înainte la un Ogor al cuvintelor de Aur, Pr. Zaharia Boiu, Seminte din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, praznicile și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări la Duminicile de preste an*, Tomul I, Tipariul tipografiei arhiepiscopale, Sibiu, 1898/Ed. Armanis, Sibiu, 2020, p. 8. Similar information can be found in the volume *Cărturari sibieni de altădată*, written by Fr. Mircea Păcurariu, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, 736 pg. Particulars about Zaharia Boiu’s teaching activity, in vol. *Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu (1786-1986)*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1987, pp. 66-68, 73-79, 132-138, 277-279.

From 1863 to 1865, Zaharia Boiu is the editor of *Telegraful Român*;

From 1865 to 1875 - catechist at the *State High School* in Sibiu;

In 1863 - honorary member of the *Romanian Teachers' Meeting of the Diocese of Caransebeș* (1871); priest in Sibiu-fortress¹⁴;

In 1867 - protopresbyter of Sibiu;

From 1870 to 1902 - "consistorial assessor" (diocesan counsellor) of the Archdiocese of Sibiu;

From 1877 to 1903 - corresponding member of the Romanian Academy;

From 1889 to 1896 - catechist at the *Civil School of Girls* of the *Astra* Association¹⁵;

From 1892 to 1895 - First Secretary and editor of the journal *Transilvania*¹⁶.

He was a member of both the Eparchial Synod of Sibiu and the National Church Congress of the Metropolitan Church of Transylvania. Motivated by Andrei Șaguna, he published several textbooks designed to educate the Romanian people, volumes of sermons, pedagogical studies, dissertations presented at the general meetings of ASTRA, speeches, biographical sketches, reports. He was also a contributor to periodicals like *Tribuna*, *Transilvania*, *Minerva* and *Foaia ilustrată*.

He was one of the greatest preachers of his time. His contemporaries rewarded his homiletical efforts and posterity considered him to be a "gentle and wise herald of the Gospel, a sharp speaker and a highly important member of the community of Orthodox priests of Sibiu". Supported by his family, he conveyed his love for school, church and country to those around him. His son, Ioan Baptist Boiu, has to be mentioned here, as he followed in his father's footsteps and became both a teacher and a priest.

On **April 20, 1902**, Zaharia Boiu applied for retirement and soon received the approval reply¹⁷.

Zaharia Boiu's work and life were guided by Andrei Șaguna's words: "I would like to awaken the Transylvanian Romanians and to determine them to be interested in everything

¹⁴ Ana Cosma, *Scriitori români mureșeni. Dicționar biobibliografic: Biblioteca Județeană Mureș, Târgu-Mureș*, 2000, p. 22.

¹⁵ Pr. Constantin Necula, Sorana Maier, *Școala Demnității Feminine. Școala Civilă de Fete a Asociațiunii*, Ed. Eikon, București, 2021, pp. 68-69, 71, 72, 74.

¹⁶ Fondul Astra II/4, Doc. 519/1893.

¹⁷ AOR, N. 4826 Plen, V/855-1902.

that is true, pleasant and good!"¹⁸ and "to be everyone's father in the real meaning of the word"¹⁹.

According to the family's announcement²⁰, Zaharia Boiu reposed peacefully in the Lord on November 6, 1903, aged 69. He was buried in the cemetery of the Church "in the Pit" in Sibiu. Since 2015, the tomb of the great preacher is included on the list of historical monuments in Sibiu County, bearing the code LMI: **SB-IV-m-B-12606**.

II. ZAHARIA BOIU'S PEDAGOGICAL AND JOURNALISTIC WORK

II.6. Abcdariu pentru sc olele populare rom ne - 1862

Zaharia Boiu's primer used Cyrillic and Latin characters. It was a dual-purpose "Teaching Handbook" based on a progressive design. The first purpose was to introduce reading-writing notions, whereas the second was to familiarize students with the elementary notions of the subjects to be taught later: religion, mother tongue, arithmetic, geography, history, natural sciences.

Onisifor Ghibu considered that there were 14 editions of the primer, whereas Petru  pan believed that 15 editions were printed. In his work *Din istoria literaturii didactice rom neşti*, published in the Annals of the Romanian Academy (1916), Onisifor Ghibu analyzed Zaharia Boiu's textbooks and readers, comparing them with those published before and after them²¹. Prior to the publishing of the primers, books named *bucoavne* were used in schools. Such works were first printed in 1699 in B lgrad (Alba Iulia), in Cluj, in 1744, and then, in Blaj, in 1777, 1823, 1838, 1845, 1847 and 1853 and had Cyrillic and Latin characters. Therefore, eight editions are known to have been printed, six of which appeared in the religious and cultural center of the Greek Catholics.

¹⁸ Nicolau Popea, *Archiepiscopul  i Metropolitul Andreiu Baron de  aguna*, Tipariul tipografiei arhidiececane, Sibiu, 1879, p. 41.

¹⁹ *Gazeta Transilvaniei*, 119, 24/12 februarie 1848, apud. Prof. Dr. Ciprian Streza, *Conştiin a na ională, unitate  i emancipare în Transilvania*,  n *RT*, Nr. 3, 2018, p. 100.

²⁰ Arhiva AOR, V. 855/1902.

²¹ Dr. Elena Macavei, *Zaharia Boiu  i literatura didactică*, în *RT*, Serie Nouă, Anul XV (87), nr. 2, aprilie-iunie 2005, p. 122.

II.7. Manuducere pentru învățători la întrebuințarea Abțdarului

In 1862, Zaharia Boiu published *Abcdarul*, the first methodology textbook published by a Romanian author. *Manuducere pentru învățători la întrebuințarea Abțdarului*²² used a transitional alphabet. The second edition of *Manuducere* was published in 1865. It includes an overview, as the author provided guidance for teaching writing and reading as well as "for all the subjects to be represented in first-grade textbooks and curricula: religion, arithmetic, geography, history, physics, natural history, music and drawing"²³. As it is mentioned in the Foreword, in order to achieve its educational purpose in elementary schools, the primer "will have to be drafted so as to provide an introduction to (...) all disciplines taught in that specific grade"²⁴.

II.8. Carte de cetire pentru scólele poporali romàne (partea I)

In the Foreword, the author mentions the role of a reader: "it should offer pupils the opportunity **to acquire their mother tongue accurately in reading and writing, to be able to reflect on things around them, to develop cognition and foster their imagination filling it with virtuous and trustworthy things, to obtain wide knowledge**"²⁵ (about their country and people, about other countries and other peoples, about living beings and the forces of nature), giving special attention to and ennobling their hearts.

II.9. Carte de cetire, Partea a II-a

Carte de cetire pentru scólele populari romàne greco-orientali, Part II (1869) included literary texts, geographical concepts, history and natural sciences. In 1869, the condition of education as well as the lack of teaching materials in Transylvania determined the author to

²² Z. Boiu, *Manuducere pentru învățători la întrebuințarea Abțdarului*, în tipografia diecesană, Sibiiu, 1862, 94 pg.

²³ Toadere Rodica (Ianoș), *Educația în învățământul primar românesc din Transilvania la jumătatea secolului al XIX-lea (1850-1870)*, teză de doctorat, BCU Cluj, cota Teze 3491, p. 174.

²⁴ Z. Boiu, *op. cit.*..., p. 9.

²⁵ "According to all teacher, the native language is the first subject one should study at school. And this not because of their exaggerated zeal concerning their nationality but because of reason and praxis. What language would you use when you teach if not the native language? How would you teach writing, reading and other subjects if you don't connect these to basic knowledge pupils have from home. Therefore, the most important is the native language. This principle is valid for schools for boys or girls. If one ignore it, one contributes not the flourishing of education but to its decadence and destruction.", Z. Boiu, *Limba maternă în școlile noastre de fete*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 2, 1893, pp. 33-37 în vol. *Zaharia Boiu - publicistul cultural: antologie de articole*, editori: Pr. conf. univ. dr. habil. Constantin Necula și pr. drd. Ioan-Remus Răsvan, Ed. Armanis, Sibiu, 2021, p. 72.

print half of his textbook in four parts²⁶. In the following years, the reader is published in its entirety, the number of pages varying according to each edition (9 editions in total). Over the centuries, the book has remained a true cultural monument, as Zaharia Boiu documented his texts thoroughly and included German as well as Romanian authors: Stöber, Campe, Engel, Hebel, Schuster, Richter, Schmid, Herder, Lessing, Bumüller, Krummacher, Alecsandri, Sion, Eliade, Marchiș, Nicolau Istrati, Gheorghe Tăutu, Mureșanu, Donici, Cîpăriu, Bolliac, Asachi, Borgia, Anton Pann, Dăscălescu.

II.10. Elemente de geografie pentru școlile populare române greco-orientale (1869)

Zaharia Boiu extends national education, as he devotes an entire textbook to the geographical description of our country, a textbook entitled *Elemente de geografie pentru școlile populare române greco-orientale*²⁷. This was the first geography textbook written in Romanian, a textbook that observed the pedagogical principles of that time and was adapted to the age and knowledge of primary school students.

II.12. Elemente de istoria naturii și fizica pentru școlile populare române greco-orientale (1869)

Another textbook published by Zaharia Boiu in 1869 is entitled *Elemente de istoria naturii și fizica*²⁸. On perusing the textbook, the reader notices that "Zaharia Boiu is faithful to principles such as pursuing moral education before intellectual education, so as to emphasize the wonders of the divine creation"²⁹.

III. ZAHARIA BOIU - CULTURAL JOURNALIST

Zaharia Boiu left his mark as a journalist too. He was an editor of the newspaper *Telegraful Român* (1863-1865) and of the journal *Transilvania* (1892-1896). He was also a

²⁶ This book, along with three other books, including elements of geography, history and natural sciences, is the second part of the Reading Book, the first part of which I rendered in 1865. Thus, it ends the trilogy that contributes to the learning process of the native language and of other information we need, which I started in 1862 with *Abecedar*. - Z. Boiu, *Carte de citire pentru școlile populare române greco-orientale*, Partea a doua, Editura și tipăriul tipografiei arhidieceșane, 1869, Sabiiu, f.p.

²⁷ *Idem*, *Elemente de Geografie pentru școlile populare române greco-orientale*, Editura și Tipăriul Tipografiei Arhidieceșane, Sibiiu, 1869, 284 pg.

²⁸ *Idem*, *Elemente de istoria naturii și fizica pentru școlile populare române greco-orientale*, Editura și tipăriul tipografiei arhidieceșane, Sabiiu, 1869.

²⁹ Toadere Rodica (Ianoș), *op. cit.*, p. 301.

member of the Central Committee of the Astra Association. In 1877, he became a corresponding member of the Romanian Academy.

It should be also mentioned that, after the establishment of the Romanian Literary Society, he regularly published articles on the Romanian Academy³⁰ (Cf. **Annex 1**) in *Transilvania*. Boiu published didactic and pedagogical textbooks as well as 37 contributions to the journal *Transilvania* (1892-1896), in which he approached a wide variety of subjects.

He tackled various themes in the public lectures he gave on occasions such as the 80th anniversary of Mr. George Barițiu³¹ (**Annex 3**) and the Jubilee of the Metropolitan Silvestru of Bukovina³² (**Annex 4**) etc. Boiu published in *Transilvania* mostly from 1892 to 1896. Over four productive years, he wrote articles as well as notes on cultural events and sketches of personalities he knew: George Sion³³, who was a poet, a writer and a member of the Romanian Academy who passed away on October 2, 1892: "Newspapers on the other side of the mountains as well as the mourning announcements his honorable family conveyed have brought us the sad news about our beloved poet and writer, an old member of the Romanian Academy, the patriot George Sion, who ended his earthly life on October 1 at the age of 71"³⁴ (**Annex 5**); "the Metropolitan Ioan Vancea PhD"³⁵: "Texts on the margins of a literary domain highlighted a complete picture of his venerable ministry on the church's issues, which was his own and his first land; all our issues include warmly written articles on the good shepherd's activity in all aspects of spiritual life. Therefore, as our journal underlines, we mention the memory of the archpastor's literary merits as well as his interest in our people's culture, his name being preserved among those of the best sons of the Romanian people"³⁶ (**Annex 6**).

IV. THE HOMILETIC WORK

IV.1. Preliminary Proceedings. Zaharia Boiu's Sermons in the Homiletic Context of Transylvania

Boiu was raised in a family of priests and was faithful to the hierarch Andrei Șaguna. His work and mission within the Romanian Church at the end of the 19th century and the

³⁰ Nicoară Mihali, *Transilvania, revista unui ideal*, Ed. Cetatea Romei, Baia Sprie, 2020, p. 37.

³¹ Z. Boiu, *Aniversarea 80 a dlui George Barițiu, în Transilvania*, An XXIII, Nr. 6 (1892), pp. 161-164.

³² *Idem*, *Jubileul mitropolitului Silvestru al Bucovinei, în Transilvania*, An XXIV, Nr. 8 (1893), pp. 226-233.

³³ *Idem*, *George Sion, în Transilvania*, An XXIII, Nr. 11 (1892), pp. 353-356.

³⁴ *Ibidem*, p. 353.

³⁵ Z. Boiu, *Mitropolitul Dr. Ioan Vancea, în Transilvania*, An XXIII, Nr. 9 (1892), pp. 280-282.

³⁶ *Ibidem*, p. 280.

beginning of the 20th century were rewarded with both power and grace. The young Zaharia Boiu or *Eugen Silvan*, as he often signed his name, was very much aware of what St. Paul told the Corinthians. In his turn, he believed in the holy mandate he was entrusted with in order to lead the faithful. The fundamentals of his preaching included *the revealed word of the Holy Scripture*, and the service of Jesus Christ Our Savior was his model. Proof of this are his numerous sermons, which were collected in three great volumes, entitled SEMINȚE DIN AGRUL LUI CHRISTOS, a work which is considered to be rich from a dogmatic, moral and social perspective³⁷.

Posterity considered him a "gentle and wise preacher of the Gospel, a sharp speaker, the pride of the Orthodox ministry of Sibiu", while the famous theologian Dumitru Staniloae testified that: "Zaharia Boiu's sermons are thoroughly worked out and show a theological culture that commands admiration [...]; we should respect his theological scholarship and his power of thought despite the influence of scholasticism considered dominating at that time, and which is seen as outdated in current Orthodox theology"³⁸.

It should also be added that Boiu's activity covered a very tense period in the history of the Romanian people and the Orthodox faith, marked by the numerous obstacles and abuses of the oppressive regime of the Austro-Hungarian Empire, established in 1867. With regard to this, His Eminence Antonie, Metropolitan of Transylvania, clarifies this hostile situation and states: "centuries of fighting within the Church as well as borderline situations were sometimes the only place where one could express and give militant, patriotic and convincing sermons"³⁹. Thus, Boiu's activity encapsulated a homiletic as well as journalistic aspect. As Fr. Nicușor Beldiman underlines, there was also the inevitable religious rivalry within Transylvania: "The preaching activity was more practised in Transylvania, influenced by the presence of the Protestant Church. It is well known that liturgical simplifications made room for the centrality of the sermon. Thus, there was a true missionary competition based on well-prepared sermons later published in journals of that time and in volumes of sermons"⁴⁰.

³⁷ Pr. prof. Sebastian Șebu, *Propovăduirea Evangheliei în Biserica română din Transilvania*, în *Contribuții transilvănene la teologia ortodoxă*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1988, p. 198.

³⁸ Pr. Dumitru Stăniloae, *Zaharie Boiu și Nicolae Cristea - doi luptători din vremuri grele*, TR, Anul LXXXII, nr. 50 din 25 nov. 1934, în *Cultură și duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1930-1936)*, *Opere complete*, vol. 1, Ed. Basilica, București, 2012, p. 567.

³⁹ ÎPS Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Cuvânt înainte*, în *Contribuții transilvănene la teologia ortodoxă*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1988, p. 18.

⁴⁰ Pr. Nicușor Beldiman, *op. cit.*, p. 13.

By speaking from the church tribune - as Tertullian called the pulpit⁴¹, and teaching Homiletics at the Andreian Theological Pedagogical Institute (1861-1870), he remains in the history of the Church of Transylvania as one of its most outstanding preachers. His thought would be appreciated by Fr. Acad. Mircea Păcurariu in a research study: "*Start working with God on your mind/As His presence make everything easier* - lines that evince a young man who believes in God, a young man who trusts in God and a man who does not stumble upon the slightest hindrances on the way"⁴².

Father Zaharia Boiu has always approached the Holy Scripture as well as the Holy Tradition⁴³ and liturgical texts by putting into context events that took place in the Church or in other situations, at feasts, celebrations and funerals. Our study highlights the multitude of speeches he delivered in the Church of Sibiu-fortress, where he served as parish priest and, on various occasions and events where he was invited as a protopope or as an eparchial assessor.

He gradually came to be called "the pride of the Transylvanian pulpit", but we could rightly call him "Chrysostom of Transylvania", because when the great "Andrei" decided to share his power with his advisers, Boiu was one of the first called to work with him. Șaguna knew his moral and intellectual qualities, knew his zeal, his love for the Church, his adhesion to the holy churches and, above all, his diligence.

IV.2. Sources of Inspiration: The Holy Scripture

Zaharia Boiu has always been anchored in the Holy Scripture. His purpose was both to raise awareness among believers with regard to their faith and to persuade them through words that Christ is the Word. He always took his audience into account, a fact supported by the moral arguments, the biblical models and the multiple situations he used building structuring his sermon. For instance, in order to provide a Christian guide to living, at the Feast of the Presentation of Our Lord, he asked a rhetorical question:

- "But who is that venerable old man who entered the church closely following Mary, who is holding the baby Jesus in her arms?"⁴⁴. And he replied:

⁴¹ Pr. Lucian Vasile Petroaia, *Lex orandi. Studii de teologie liturgică*, Ed. Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2021, p. 252.

⁴² Pr. Prof. Dr. Mircea Păcurariu, *Scurtă istorie a vieții bisericești a Sibiului până la începutul secolului al XX-lea*, în *RT*, Serie Nouă, Anul XVI (88), Nr. 2, apr.-iun. 2006, p. 43.

⁴³ *The Holy Tradition is the solemn covenant of the theologian at the end of his studies, of the priest at the beginning of his mission, bishop's on the ordination service* - Valeriu Anania, *Din spumele mării (Pagini despre religie și cultură)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995, p. 44.

⁴⁴ Z. Boiu, *Semințe din agrul lui Christos, Cuvântări bisericesti pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesti, publice și private, Cuvântări la prasnicele și sărbătorile*

- “It is Simeon, whom the Church, unlike others with the same name, calls Simeon the Righteous, a man who was indeed righteous and feared God, still awaiting the salvation of Israel, the Holy Spirit being with him. And the Holy Spirit had promised him he would not die until he had seen Christ the Lord”⁴⁵.

In his speech, the preacher sought to change the believers inwardly by drawing them closer to God. In order to achieve this goal, Boiu highlights the first step taken by the Holy Family and the Child: “They came with the Spirit into the church”⁴⁶.

What comes next? The righteous Simeon’s blessing, the receiver of God: “...and holding the Child in his arms, he blessed God and said: *Sovereign Lord, as You have promised, You may now dismiss your servant in peace. For my eyes have seen Your salvation which You have prepared in the sight of all nations, a light for revelation to the Gentiles and the glory of Israel. Then Simeon blessed them and said to Mary, His mother: “This child is destined to cause the falling and rising of many in Israel, and to be a sign that will be spoken against. so that the thoughts of many hearts will be revealed. And a sword will pierce your own soul too”*”⁴⁷.

One has to admit that the above scriptural arguments highlight the speaker’s thorough background training. One can also anticipate his desire to address all believers of all ages on Sundays and religious feasts without disappointing them: “All, without distinction, old and young, men and women, all, up to the last, we have deviated from the God’s will - the only salvation: we all have more or less drifted apart; we all resemble sick people, we can resemble the of today's gospel. Yet, the Church was moved with compassion for us: it took us in its loving arms, like the four friends took the paralytic, to lead us to Christ. Nothing is required but our heartfelt repentance; for such a small price only and for no other, the Lord receives us. However, there are so many people, so many worries, vanities as well as worldly temptations preventing us from reaching Him. Let us not despair: our strong faith will show us the way, it will teach us to break the roof of the house to reach our target”⁴⁸.

de preste an, precum și la casuale bisericesci, Tomul II, Tipariul tipografiei arhidieceșane, Sibiu, 1899/Ed. Armanis, Sibiu, 2021, p. 150.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ Z. Boiu, *Semințe din agrul lui Christos, Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări la Duminicile pe preste an*, Tomul I, Tipariul tipografiei arhidieceșane, Sibiu, 1898/Ed. Armanis, Sibiu, 2020, p. 80.

IV.5. The Homiletic Ministry of Fr. Zaharia Boiu. The Ethos of Preaching

The Father's entire religious discourse is supported by examples, parables and allegories, which are popular with audiences, as they imprint the presented teachings upon their memory. Boiu's pedagogic, homiletic and catechetical writing evinces seven logical-psychological moments pertaining to sacred oratory, moments that make up the plan of a sermon: **text, greeting, introduction, stating the topic, organizing the topic, elaborating on the topic and conclusion.**

IV.5.1. The Value of Prayer in Christian Life According to Zaharia Boiu's Homiletic Writing

A careful analysis of the texts which make up *Semințe...* reveals two interesting and definite facts - his talent as a storyteller and his ability to *clothe* his sermons in the *robe* of prayer. Boiu can be said to not preach but *pray homiletically*, as he does not relate situations but presents them in literary-theological fashion. As a non-elitist, Boiu approaches topics and personalities ranging from the highest ranks (Saint Andrei Șaguna, George Barițiu etc.) to the lowest (a young bride, a murdered forester etc.) and does not mean to be read with the aid of a theological dictionary, but evinces an ebullient simplicity, exhibiting not only his wide-ranging knowledge of past and present events, but also the techniques by which he manages to touch the heart of his audience.

V. SUNDAY SERMONS OVER THE COURSE OF THE ECCLESIASTIC YEAR

This chapter tackles the preparation of the *message* in order for it to be communicated with faithfulness, clarity and sensitivity to the listeners of Boiu's sermons. As the preparation of a message entails observing specific things, which, for the sake of clarity, are presented as steps carefully taken in the 56 sermons of volume I, *Semințe din agrul lui Christos*, the following provides an outline that comprises the main and secondary points made. An appropriate *biblical quote, hymn or liturgical text* pertains to each of the sermon outlines. Thus, each point of the outline can be developed and anchored in a certain part of the text, establishing its connections with the biblical text, explaining, illustrating and applying it. In all the sermons, the author introduces the message in an appropriate style, relates the day's gospel pericope, extracts the main ideas (topic, key words etc.), establishing the appropriate connections; explains and demonstrates via examples, offers a conclusion to the message, deciding, if appropriate, on the necessity of eliciting prayers from his audience, according to

the pericope of the day. What is presented is not “the only way to prepare a sermon, but it is a way to reduce the possibility of producing messages that are inaccurate related to the biblical text and unclear or insensitive towards the church. I am not saying: *follow this pattern, trace these steps and you will be successful*”⁴⁹. We are merely encouraging the reception of Boiu’s sermons within the ministry of preaching the Word of God and of serving the Word, not only as sources of inspiration related to their times, but mostly as God’s revelation in the service of the Church.

VI. CONCLUSIONS

“The past is the present of the people of yore. The knowledge of the past directs us towards the path of the future. This dictum imposes not only on the individual, but even more so on society the duty to keep the present in uninterrupted contact with the past, so that by combining both it can discover the key to the future, and moreover, as far as possible to man, he should even contribute in creating the future”⁵⁰, as the author tells us.

The **objective of the present research endeavour** has started from the wish to reconstitute a national corpus of old sources, for the first time in the history of Romanian homiletics, all the more so since the programme *Recuperating the Memory of the Transylvanian Pulpit*, begun at Sibiu, continues the series of preceding volumes:

Preotul Nicolae Stinghe, Predici comemorative - recuperări după manuscrise, Ed. InfoArt Media, Sibiu, 2012, 138 p.

Pr. Dumitru Belu. Curs de Omiletică. Momente din istoria prediciei. Teoria Prediciei, Ed. InfoArt Media/Ed. Andreiana, Sibiu, 2012, 683 p.

Pr. Dumitru Belu. Chemări la slujire. Ed. InfoArt Media/Ed. Andreiana, Sibiu, 2012, 333 p.

Pr. Dumitru Belu. Din domeniul Omileticii. Ed. InfoArt Media/Ed. Andreiana, Sibiu, 2012, 423 p.

Prof. Univ. Dr. Mircea Tomuș (coord./ed.), *Romulus Cândea, Studii de Istorie Bisericească Universală*, Ed. Academiei Române, București, 2016, two volumes etc. - all addressed to priests, theologians and theology graduates and, in a wider context, to the believers of the Church. In other words, the aim was to identify and explain the genesis of

⁴⁹ Greg Scharf, *Pregătiți pentru a predica: conlucrători cu Dumnezeu în predicarea cuvântului*, trad. de Dinu Moga, Ed. Universității Emanuel din Oradea, 2008, pp. 127-129.

⁵⁰ Zaharia Boiu - *Publicistul cultural: antologie de articole...*, p. 69.

Zaharia Boiu's preoccupations, as well as the most important aspects of his personal and professional endeavours. This type of approach related to the personality of Fr. Zaharia Boiu represents the novelty of the present thesis.

His work represents a point of reference within the educational, publishing and current ecclesiastical world. Each delivered homily highlights the *mystery of the word of God, the Truth*. Its role is to extract the spiritual meaning of the teachings of faith for each generation of Christians. Any interpretation the author provides in testifying to the revealed word is anchored in hermetic exigencies and the pedagogical, publishing and theological expression of doctrine is an academic one. Zaharia Boiu, "the pride of the Transylvanian pulpit", as he was described, remains an emblem, unique in his writing, a fact that is due to the following criteria:

- his way of selecting and communicating information;
- the presentation of information, adapted to primary school students;
- accessibility (definitions, classifications, enumerations);
- the appealing content of the lessons, meant to cultivate noble feeling in the children's character (in order to make the school environment and a Christian model of behaviour familiar to them, the author provides the students with short stories, poems and aphorisms);
- high cultural and scientific level; broad knowledge;
- selection, concision, rigour, eloquence;
- harmonizing informative and formative elements;
- combining inductive, deductive and analogical reasoning;
- observing didactic principles: elevated cultural and scientific level, active and conscious participation, intuition, accessibility, systematization, thoroughness, the link between theory and practice;
- the emergence of didactical methods: explanation, demonstration, storytelling, description, observation, heuristics (learning by discovering), imaginary dialogue;
- facilitating the learning processes in primary school by using classic, intelligible definitions, rigorous classifications, suggestive examples, illustrating via poems, stories, allegories, parables, dicta, psalms;
- didactic style: direct, elegant, suggestive, appealing and captivating. The appeal of the texts is due to the beauty of their content, their impeccable logic, their refined humour and irony;
- the publicly delivered sermons on various occasions are not mere sentences committed to memory, but experiences lived by the author and his audience throughout the

years, which make up an “organic corpus of ecclesiastical speeches for the entire religious life of a church community”⁵¹.

A preacher like Boiu can be “brought back to life” for contemporary believers only if one tries to enter into his way of thought. I have been committed to this fact ever since the beginning of my research, which has materialized in my editing and stylizing of the three volumes of his work, entitled *Semințe din agrul lui Christos* (Seeds from Christ’s Plowing Field), in an **omnibus volume** (*Opere I*, 2022).

Research perspectives

Only by assuming our scholastic tradition and by trying to appropriate it can we endeavour to better understand not just the present, but also the point of reference, the standard on which we build and to valorize the personalities that have marked and demonstrated the true values of Transylvanian history, culture and faith: “It was their way of serving before ministering, of forming themselves for ministry, which they heralded through hard work”⁵². With this research endeavour, “we believe to be carrying on the work of doing justice to those who have turned Transylvanian Orthodox theology into an outpost of pastoral and educational dynamics, whose results are still being felt in the Transylvanian Orthodox spirit”⁵³.

Beyond the shadow of a doubt, there will always be something new to “discover” about a thing, a situation, a piece of information, as one can find one document in an archive one day and find another the next day, say in Leipzig, and elements come together to form a puzzle. Should one possess the necessary wisdom, dexterity, patience and erudition, the puzzle pieces will be arranged to suggest a general picture, which will be the result of aiming for objectivity.

This represents the objective of the series’ second volume, *Opere II*, comprising *Manducerea, Cărțile de citire pentru școlile populare române* (I, II), *Elemente de geografia pentru școlile populare române greco-orientale* (1869), *Elemente de istoria patriotică și universală pentru școlile române orientale*, *Elemente de istoria naturii și fizică pentru școlile române greco-orientale* (1869). However, this is all to be committed into God’s hands. For boundless knowledge, if it leads one to a state of pride, is not good. Those who have acquired

⁵¹ Z. Boiu, *Semințe din agrul lui Hristos, Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări bisericesci la înmormântări, parastase și alte festivități funebre*, Tomul III, Tipariul tipografiei archidieceșane, Sibiu, 1899/Ed. Armanis, Sibiu, 2022, p. 13.

⁵² Zaharia Boiu - *Publicistul cultural: antologie de articole...*, p. 10.

⁵³ *Ibidem*.

much knowledge and believe to own the universe by dint thereof, are in error, as this is the nature of our being: humankind knows very much, but the absolute and fundamental truth is only known by the Supreme Being. We, humans, have to make do with relative, truncated truths. However, this does not mean that we must not seek them; on the contrary, we must do so continuously, to improve our lives and the lives of those around us through any discovery allowed by God.

VII. APPENDIX

Chapter VII comprises 24 appendices, i.e. a series of notes related to cultural gatherings or vignettes on personalities Boiu made the acquaintance of, such as: ACADEMIA ROMÂNĂ. DISERTAȚIE CITITĂ ÎN ADUNAREA GENERALĂ A ASOCIAȚIEI TRANSILVANE, CE S-A ȚINUT LA HAȚEG, LA 4/16 AUGUST 1891; ANIVERSAREA 80 A DLUI GEORGE BARIȚIU, JUBILEUL MITROPOLITULUI SILVESTRU AL BUCOVINEI, MITROPOLITUL DR. IOAN VANCEA, LA PARASTASUL CELEBRAT DE ASOCIAȚIA TRANSILVANĂ PENTRU MITROPOLITUL ANDREI BARON DE ȘAGUNA, CA PRIMUL SĂU PREȘEDINTE etc.

BIBLIOGRAPHY:

Sources

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, EIBMBOR, București, 2005.

Philocalic Works

1. *Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, vol. 2, EIBMBOR, București, 2008.

2. *Filocalia sau culegere din Scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, trad., introd. și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, vol. VII, EIBMBOR, București, 1977.

Patristic Works

1. *Despre preoție - Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie din Nazianz, Sfântul Efrem Sirul*, Trad. introducere și note de Pr. Dumitru Fecioru, Ed. Sophia, București, 2004.
2. **Sf. Gherman I**, Arhiepiscopul Constantinopolului, *Tâlcuirea Sfintei Liturghii*, Trad. și note de Pr. Prof. Nicolae Petrescu, Ed. Mitropolia Olteniei, Craiova, 2005.
3. **Sf. Grigorie de Nazianz**, *Apologie despre fugă*, cap. 25. trad. de Pr. C. Teofil, în *M.B.*, XXXII, nr. 4-6 (1982).
4. **Sf. Ioan Gură de Aur**, *Predici la Duminici și Sărbători*, trad. de Melchisedec, Episcopul de Roman, Ediția a II-a, revăzută, Ed. Bunavestire, Bacău, 2005.
5. **Idem**, *Cuvântări la praznice împărătești*, trad. de Dumitru Fecioru, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1942.
6. **Idem**, *Omiliile la Postul Mare*, Comorile Pustiei 19, Versiune românească îmbunătățită pornind de la ediția tradusă și îngrijită de Episcopul Roman Melchisedec (1893), colecție îngrijită de Ignatie monahul, Ed. Anastasia, București, 1997.
7. **Idem**, *Omilii la Matei*, traducere, introducere, indici și note de Dumitru Fecioru, în PSB, 23, EIBMBOR, București, 1994.
8. **Idem**, *Scrieri* (Partea întâia), *Omilii la Facere (I)*, traducere, introducere și note de Dumitru Fecioru, PSB, 21, EIBMBOR, București, 1987.
9. **Sf. Maxim Mărturisitorul**, *Scrieri și Epistole hristologice și duhovnicești*, în *Scrieri*, Partea a doua, trad. din grecește, introducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1990.
10. **Sf. Vasile cel Mare**, *Împotriva lui Eunomie (expunere a credinței niceene)*, trad. și note de Ieromonah Lavrentie Carp, Ed. Crigarux, Piatra-Neamț, 2007.
11. **Idem**, *Scrieri*. Partea întâia, *Omilii la Hexaemeron, Omilii la Psalmi, Omilii și cuvântări*, trad. de Pr. Dumitru Fecioru, PSB 17, EIBMBOR, București, 1986.

Personal Works

a. Volumes:

1. **Boiu, Zacharia, *Abcdariu pentru scoalele populare-române*, în tipografia diecesană, Sibiu, 1862.**
2. **Idem, *Abcdariu pentru scólele populare române*, în tipografia archidiecesana, Sabiiu, Edițiunea a patra înmulțită și îndreptată, 1864.**
3. **Idem, *Manuducere pentru învățători la întrebuițarea Abțdariului*, Tipografia diecesană, Sibiiu, 1862.**
4. **Idem, *Elemente de Geografia pentru scólele populari române greco-orientali*, Editura și tiparul tipografiei archidiecesane, Sibiu, 1869.**
5. **Idem, *Elemente de istoria naturii și fizică pentru scolele populari române greco-orientali*, Editura și tipariul tipografiei arhidiecesane, Sibiu, 1869.**
6. **Idem, *Frunze de laur. Poesii eroice din anii 1877-1878*, ed.Ioan Baptist Boiu, Tiparul tipografiei archidiecesane, Sibiiu, 1904.**
7. **Idem, *Semințe din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesci pe tóte duminicile, prasnicele și sərbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări bisericesci la ímmorméntări, parastase și alte festivități funebrele*, Tomul III, Tipariul tipografiei archidiecesane, Sibiiu, 1889.**
8. **Idem, *Carte de cetire pentru scólele poporali române greco-orientali, partea antái'a*, Sabiiu, edtiunea a patr'a înmultită și revediată, editura și tipariul tipografiei arhidiecesane, 1871.**
9. **Idem, *Carte de cetire pentru scólele populari române greco-orientali, partea a dóu'a*, Sabiiu, Editura și tipariul tipografiei arhidiecesane, 1869.**

b. *Studies/articles:*

1. **Boiu, Zacharia, *Clasa de mijlocu a poporului nostru*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 5, 1894.**
2. **Idem, *Esamenele la Scola Civilă de Fete a Asociațiunei*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 7, 1894.**
3. **Idem, *În ajunulu Adunărei Generale din Năseudu*, în: *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 10, 1893.**
4. **Idem, *Un document istoric de la 1784*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 4, 1895.**

5. **Idem**, *Aniversarea 80. a dlui George Barițiu*, în *Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 6, 1892.
6. **Idem**, *Castelulu blăstematu*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 8, 1894.
7. **Idem**, *Cărțile noastre bisericesci*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 12, 1894.
8. **Idem**, *Căsătoria civilă și cultura poporului nostru*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 10, 1895.
9. **Idem**, *Către onoratul public*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 12, 1895.
10. **Idem**, *Cultura poporului nostru*, în *Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 1, 1892.
11. **Idem**, *Cuventulu disu în numele Asociațiunei*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 5, 1893.
12. **Idem**, *Dați-ne caractere!*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 9, 1893.
13. **Idem**, *Despărțămintele Asociației*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 2, 1895.
14. **Idem**, *Din anelele Academiei Române*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 12, 1894.
15. **Idem**, *Din viața mitropolitului Silvestru*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 6, 1895.
16. **Idem**, *După Adunarea Generală dela Năseudu*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 11, 1893.
17. **Idem**, *Esposiția din Bucuresci a cooperatorilor români*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 10, 1894.
18. **Idem**, *Fundațiunea Ioanu Otteteleșanu*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 11, 1894.
19. **Idem**, *Fundațiunea Vasilie Cocârlă*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 12, 1893.
20. **Idem**, *George Sion*, în *Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 11, 1892.
21. **Idem**, *Iubileulu mitropolitului Silvestru alu Bucovinei*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 8, 1893.
22. **Idem**, *În ajunul adunării generale a Asociației*, în *Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 8, 1895.
23. **Idem**, *Joia-Mare în Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 4, 1892.
24. **Idem**, *Limba maternă în școalele noastre de fete*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 2, 1893.
25. **Idem**, *Metropolitulu Dr. Ioanu Vancea*, în *Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 9, 1892.
26. **Idem**, *O serbătore de pietate a Asociațiunei Transilvane*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 1, 1894.
27. **Idem**, *Reprivire asupra anului 1892*, în *Transilvania*, Anul XXIV, Nr. 1, 1893.
28. **Idem**, *Scoalele noastre confesionale*, în *Transilvania*, Anul XXV, Nr. 6, 1894.

29. **Idem**, *Sesiunea anuală a Academiei Române, în Transilvania*, Anul XXV, Nr. 3, 1894.
30. **Idem**, *Sesiunea generală a Academiei Române, în Transilvania*, An XXIII, Nr. 5, 1892.
31. **Idem**, *Statul nostru industrial, în Transilvania*, Anul XXVI, Nr. 12, 1895.
32. **Idem**, *Școala civilă publică de fete a Asociațiunii, în Transilvania* Anul XXIII, Nr. 7, 1892.
33. **Idem**, *Texte macedo-române, în Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 3, 1892.
34. **Idem**, *Trecerea Dunării, în T.R.*, nr. 28 din 9 martie 1878.
35. **Idem**, *Cătră onorații cetitori, în Transilvania*, Anul XXIII, Nr. 1, 1892.

c. *Republications of volumes, studies and articles by Zaharia Boiu*

1. **Boiu, Zacharia**, *Semințe din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări la Duminicile pe preste an*, pr. dr. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan (editori), Tomul I, Tipariul tipografiei archidiececane, Sibiu, 1898/Ed. Armanis, Sibiu, 2020.
2. **Idem**, *Semințe din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări la prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci*”, pr. dr. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan (editori), Tomul II, Tipariul tipografiei archidiececane, Sibiu, 1899/Ed. Armanis, Sibiu, 2021
3. **Idem**, *Semințe din agrul lui Christos. Cuvântări bisericesci pe toate duminicile, prasnicele și sărbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private, Cuvântări bisericesci la înmormântări, parastase și alte festivități funebrele, Aduș de texturi biblice pentru cuvântări funebrele*, pr. dr. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan (editori), Tomul III, Tipariul tipografiei archidiececane, Sibiu, 1899/Ed. Armanis, Sibiu, 2022.
4. **Idem**, *Frunze de laur. Poesii eroice din anii 1877-1878*, pr. dr. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan, drd. Horia Nicolae Ratz (editori), Tiparul tipografiei archidiececane, Sibiu, 1904/Ed. Armanis, Sibiu, 2019.
5. **Zaharia Boiu**, *Publicistul cultural: antologie de articole*, pr. dr. Constantin Necula, pr. drd. Ioan-Remus Răsvan (editori), Ed. Armanis, Sibiu, 2021.

6. **Răsvan**, Remus, Ioan, pr., drd., *Recuperarea unei memorii educaționale: Abecedarul lui Zacharia Boiu (1862)*, Ed. Armanis, Sibiu, 2021.

d. *Books and textbooks by anonymous authors*

1. *Bucoavna pentru învățarea pruncilor*, Râmnic, 1749.
2. *Bucoavna pentru pruncii cei rumânești carii să află în Mare principatum Ardealului*, Sibiu, 1788.
3. *Bucoavna*, Bălgrad (Alba Iulia), 1699.
4. *Bucvar sau începere de învățătură celor ce vor să învețe carte cu slove slovenești*, Iași, 1755.
5. *Cărticica năravurilor bune pentru folosul și trebuința tinerimei despre nemție în rumânie întoarsă*, traduce de Moise Fulea, Tipografia lui Georgie de Clozius, Sibiu, 1837.
6. *Ducere de mână cătră cinstia și direptate, adecă la copii rumânești neuniți cei ce în școalele cele mici să învață spre cetanie rânduită Carte*, Tipografia lui Iosifu de Curțbecu, Viena, (Beciu), 1773.
7. *Învățătura creștinească*, Blaj, 1756.
8. *Manuductor pentru învățătorii sholasticești sau îndreptare cătră cuviincioasa împlinire a diregătoriei învățătoarești*, Tipografia Universității Ungariei, Buda, 1818.
9. *Pretenul sau voitorul de bine al pruncilor și al tinerimei românești*, trad. de I. M. Mekeși, paroh evanghelicesc de la Ruscioru, Tipografia moștenitorilor lui M. de Hohmeister, Sibiu, 1837.

e. *Books and textbooks*

1. **Albulescu**, Ion, *Istoria gândirii și practicii pedagogice românești*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005.
2. **Andriescu**, Bogdan, **Bițu** Voichița, *Mitropoliți ai Ardealului, Andrei Șaguna (1808-1873) - Biobibliografie*, Biblioteca Județeană Astra Sibiu, 2008.
3. **Asterie** al Amasiei, *Omilii și predici*, traducere, cuvânt înainte și introducere de Pr. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1946.

4. **Bartolomeu**, Valeriu, Anania, Arhiepiscopul Clujului, *Apa cea vie a Ortodoxiei*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2002.
5. **Idem**, *Din spumele mării (Pagini despre religie și cultură)*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1995.
6. **Bârsănescu**, Șt., *Unitatea pedagogiei contemporane ca știință*, EDP, București, 1976.
7. **Beldiman**, Nicușor, pr., *Repere ale educației religio-morale în literatura omiletică și catehetică românească din secolul al XX-lea*, Editura Universității din București, 2017.
8. **Belu**, Dumitru, *Chemări la slujire*, Editor Constantin Necula, Ed. InfoArt/Andreiana, Sibiu, 2012.
9. **Idem**, *Curs de Omiletică. Momente din istoria prediciei. Teoria prediciei*, Editor Constantin Necula, Ed. InfoArt Media/Andreiana, Sibiu, 2012.
10. **Idem**, *Din domeniul Omileticii*, Ed. InfoArt Media/Andreiana, Sibiu, 2012.
11. **Bolocan**, Carmen-Maria, *Dimensiunea spirituală și martirică în viața și opera unor mari personalități românești: încercare de sinteză*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2013.
12. **Bretfelean**, Vidican, Simion, pr., *Cuvinte împărtășite credincioșilor*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2019.
13. **Bria**, Ion, Pr. dr., *Tratat de Teologie Dogmatică și Ecumenică*, Ed. România creștină, București, 1999.
14. **Broșu**, Ioan, dr., *Casa de la Ierihon. Omilii și cuvântări bisericești*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2018.
15. **Brusanowski**, Paul, *Învățămintul confesional ortodox român din Transilvania între anii 1848-1919: între exigențele statului centralist și principiile autonomiei bisericești*, vol. II, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010.
16. **Călugăr**, Dumitru, *Educație și învățământ*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu, 1946.
17. **Chifăr**, Nicolae, pr., *Istoria creștinismului (Vol. I)*, Ed. Trinitas, Iași, 2001.
18. **Chiril**, Ieromonahul, *Din înțelepciunea Sfinților Părinți ai Bisericii și a vechilor filozofi greci*, trad. din limba greacă de pr. Ion Andrei Țârlescu, Ed. Bunavestire, Bacău, 2011.
19. **Ciobotă**, Marius, *Taina Evangheliei (Scurte glose duminicale)*, Ed. Spandugino, București, 2021.
20. **Cioran**, Emil, *Silogisme amărăciunii*, Ed. Humanitas, București, 1992.

21. **Coman**, G. Ioan, Pr. Prof. Dr., *Patrologie*, Sfânta Mănăstire Dervent, Constanța, 2000.
22. **Comenius**, Jan, Amos, *Arta didactică*, traducere din limba latină, introducere și note de David Popescu, EDP, București, 1975.
23. **Coniaris**, Anthony, M., pr., *Vitamine duhovnicești pentru inimi rănite*, Vol. 2, *Zi de zi cu Hristos de-a lungul anului bisericesc*, Trad. din limba engleză de Maria Băncilă, Ed. Sophia, București, 2010.
24. **Cozma**, Ioan, *Cultura bisericească ortodoxă din Transilvania în perioada 1867-1918*, Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2016.
25. **Crețu**, Daniela, Nicu Adriana, *Pedagogie pentru definitivat și gradul didactic II*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2009.
26. **Eliade**, Mircea, *Sacrul și profanul*, Ed. Humanitas, București, 1995.
27. **Erdei**, Miron, *Îngrădirile politice și religioase ale Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, de la începutul sec. al XI-lea și până la începutul sec. al XX-lea*, Ed. Universității din Oradea, 2001.
28. **Idem**, *Propovăduirea în Biserica Ortodoxă Română din Transilvania în prima jumătate a sec. al XX-lea*, Ed. Cogito Oradea, 2001.
29. **Exupéry**, Antoine, de Saint, *Micul prinț*, trad. din franceză de Marieva Ionescu, Ed. Humanitas, București, 2017.
30. **Gavrilă**, Ghe., **Petcu** Mercurie, *Astra sighișoreană (1861-1950) și Horia Teculescu (1897-1942)*, Tipografia SC Șteffi SRL, Sighișoara, 1999.
31. **Ghibu**, Onisifor, *Din istoria literaturii didactice românești*, EDP, București, 1975.
32. **Ghiuș**, Benedict, arhim., *Predici și îndrumări omiletice*, Partea I, Ed. Cuvântul Vieții, București, 2016.
33. **Gordon**, Vasile, pr., dr., *Biserica și școala. Analize catehetice, omiletice și pastorale*, Ed. Christiana, București, 2003.
34. **Idem** (coord.), *Omiletica*, Ed. Basilica, București, 2015.
35. **Guia**, Sorin, *Discursul religios. Structuri și tipuri*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2015.
36. **Herbart**, Friedrich, Johann, *Prelegeri pedagogice*, trad. din limba germană de I. C. Petrescu și I. I. Gabrea, EDP, București, 1976.
37. **Ică**, Ioan, I. jr., diac., *Canonul Ortodoxiei (I). Canonul apostolic al primelor secole*, Ed. Deisis/Stavropoleos, Sibiu, 2008.
38. **Ionel**, Viorel, *Pedagogia situațiilor educative*, Ed. Polirom, Iași, 2002.

39. **Iorda**, Constantinia, *Educația preșcolară după principiile Sfântului Ioan Gură de Aur*, trad. din limba greacă de Ion Diaconescu, Ed. Sophia, București, 2009.
40. **Iorga**, Nicolae, *Scrisori și inscripții ardelenne și maramureșene (II), Inscripții și însemnări*, Atelierele grafice SOCEC & Comp., București, 1906.
41. **Iosu**, Mihai, pr., lect. univ., dr., *Duhovnicul: vocație, formație, misiune*, Editura Universității Lucian Blaga Sibiu, 2009.
42. **Idem**, *Studii de teologie practică*, Editura Universității Lucian Blaga Sibiu, 2009.
43. **Jivi**, Aurel, pr., *Istoria bisericească universală*, Ed. Sitech, Craiova, 2016.
44. **Lupaș**, Ioan, *Contribuțiuni la istoria ziaristicii românești ardelenne*, Colecția Memoria Săliștei - Academia de sub Munte, editor Pr. Constantin Necula, Ed. Andreiana, Sibiu, 2019.
45. **Idem**, *Mângâiați poporul! Cuvântări Bisericești*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2019.
46. **Idem**, *Mitropolitul Andrei Șaguna - monografie*, Ed. România Press, București, 1999.
47. **Macavei**, Elena, *Pedagogie. Teoria educației*, vol. II, Ed. Aramis Print SRL, București, 2002.
48. **Eadem**, *Surâs, lacrimă, speranță (Publicistică psihologică și pedagogică 1972-2005)*, vol. II, Ed. Psihimedia, Sibiu, 2006.
49. **Maier**, Gheorghe, *Cătră elevii mei. Sfaturi pastorale*, editor Pr. Constantin Necula, Ed. Andreiana, Sibiu, 2019.
50. **Marcu**, George (coord.), *Dicționarul personalităților feminine din România*, Ed. Meronia, București, 2009.
51. **Melehov**, Dmitri, Prof., *Psihiatria și problemele vieții duhovnicești*, trad. din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Ed. Sophia, București, 2008.
52. **Moldovan**, Ioan, M., *Geografia Ardealului pentru scolele populare*, Tiparul Seminarului, Blaj, 1866.
53. **Idem**, *Istoria Ardealului pentru școlile populare*, Tiparul Seminarului, Blaj, 1866.
54. **Maier**, Sorana, **Necula** Constantin, pr., *Asociațiunea ASTRA, recuperarea unei Memorii culturale. II. Președinții*, Ed. Eikon, București, 2021
55. **Morar**, Mihai, *Despre sensul vieții cu Mihai Morar și Părintele Necula*, Ed. Bookzone, București, 2021.
56. **Moșoiu**, Nicolae, *Hermeneutica ortodoxă ca devotare teologică în Tradiție*, Ed. Astra Museum, Sibiu, 2013.
57. **Necula**, Constantin, Pr., *Antifoane omiletice (Meditații la Evangheliile Duminicilor de peste an)*, Ed. Agnos, Sibiu, 2020.

58. **Idem**,...*Citire! Predici și meditații la Apostolul de peste an: scrisori către profesorii de religie*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2017.
59. **Idem**, *Contribuția Școlii teologice ortodoxe din Sibiu la dezvoltarea pedagogiei românești moderne*, vol. I. *Întemeietorii. Andrei Șaguna*, ed. a II-a, Ed. Tehnopress/Astra Museum, Iași/Sibiu, 2017.
60. **Idem**, *De ce ești trist, popor al Învierii? (predici la înmormântări și parastase)*, Ediția a II-a, revizuită și adăugită, Ed. Agnos, Sibiu, 2015.
61. **Idem**, *Duc in altum. Ieșiți în larg. O introducere în Catehetică. Importanța catehezei în propovăduirea creștină*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2012.
62. **Idem**, *Duminici de fiecare zi*, Ed. Agnos, Sibiu, 2016.
63. **Idem**, *Martorii Învierii*, Ed. Agnos, Sibiu, 2020.
64. **Idem**, *Perspective catehumenale. Tradiție și contextualizare pastorală. Studii catehumenale și cateheze pentru ziua de azi*, Ed. Techno Media, Sibiu, 2013.
65. **Idem**, *Vindecările lui Hristos și vindecarea noastră*, Ed. Agnos, Sibiu, 2017.
66. **Necula**, Constantin, Pr., **Maier** Sorana, *Societăți culturale din trecutul Sibiului. Istorie și activitate*, Ed. Eikon, București, 2020.
67. **Idem**, *Școala Demnității Feminine. Școala Civilă de Fete a Asociațiunii*, Ed. Eikon, București, 2021.
68. **Nicoară**, Mihali, *Transilvania, revista unui ideal*, Ed. Cetatea Romei, Baia Sprie, 2020.
69. **Opriș**, Dorin, *Dimensiuni creștine ale pedagogiei moderne*, EDP, București, 2012.
70. **Păcurariu**, Mircea, pr. acad. dr., *230 de ani de învățământ teologic la Sibiu 1786-2016*, ediție îngrijită și adăugită, Ed. Andreiana, Sibiu, 2016.
71. **Idem**, *Cărturari sibieni de altădată*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
72. **Idem**, *Două sute de ani de învățământ teologic la Sibiu (1786-1986)*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1987.
73. **Idem**, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. I, EIBMBOR, București, 1980.
74. **Petroaia**, Vasile, Lucian, pr., *Lex orandi. Studii de teologie liturgică*, Ed. Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, 2021.
75. **Pipoș**, Petru, *Metodica școlii populare pentru elevii institutelor pedagogice (școlilor normale)*, f. ed., Arad, 1887.
76. **Plămădeală**, Antonie, Dr., *Episcopul Buzăului, Dascăli de cuget și simțire românească*, EIBMBOR, București, 1981.

77. **Pop, Ștefan**, *Legendariu și exerciții de limbă pentru clasa a II-a a școlilor populare*, Cu tipăriul seminariului arhidiececesan, Blaj, 1872.
78. **Idem**, *Metodul pertractării legendarului*, Tiparul Seminariului Arhidiececesan, Blaj, 1872.
79. **Popea, Nicolau**, *Arhiepiscopul și Metropolitul Andrei Baron de Șaguna*, Tipăriul tipografiei arhidiececesane, Sibiu, 1879.
80. **Popea, Nicolae**, *Vechi'a mitropolia ortodoxă română a Transilvaniei, suprimarea și restaurarea ei*, Sibiu, 1870.
81. **Popeangă, Vasile**, *Presa pedagogică din Transilvania (1860-1918)*, EDP, București, 1966.
82. **Idem**, *Școala românească din Transilvania în perioada 1867-1918 și lupta sa pentru unire*, EDP, București, 1974.
83. **Popescu, Ioan**, *Compendiu de pedagogie pentru părinți, educatori, învățători și toți bărbații de școală*, Tipografia arhidiececesană, Sibiu, 1868.
84. **Idem**, *Computul în școala populară (manual pentru învățători)*, Tipografia diecesană, Sibiu, 1864.
85. **Pruteanu, Petru, Ieromonah**, *Liturghia ortodoxă (istorie și actualitate)*, Ed. Sophia, București, 2008, pp. 153-155.
86. **Racotă, Tului**, *Momente culturale și literare transilvănene*, Ed. Litera, București, 1982.
87. **Radu, Petre, Onciulescu Dimitrie**, *Primul compendiu de pedagogie și metodică în limba română, 1776/85*, Casa Corpului Didactic, Timișoara, 1979.
88. **Răsvan, Remus, Ioan**, *Ideile pedagogice ale Sfântului Ioan Hrisostom și relevanța lor astăzi*, Ed. Astra Museum/Techno Media, Sibiu, 2013.
89. **Redi, Petrescu, N.**, *Ergo... (aforisme)*, Ed. Fiat Lux, București, 1999.
90. **Roșca, R., Eusebiu, dr.**, *Monografia Institutului seminarial teologic-pedagogic „Andreian” al Arhidiecezei gr. or. române din Transilvania*, Tiparul Tipografiei Arhidiececesane, Sibiu, 1911.
91. **Rousseau, Jean, Jacques**, *Emil sau Despre educație*, traducere, studiu introductiv, note și comentarii de Dimitrie Todoran, EDP, București, 1973.
92. **Rusu, Ioan, V.**, *Elemente de istoria Transilvaniei pentru învățătorii și școlile populare române*, tipărit și în comisiune la S. Filtsch, Sibiu, 1865.
93. **Scharf, Greg**, *Pregătiți pentru a predica: conlucrători cu Dumnezeu în predicarea cuvântului*, trad. de Dinu Moga, Editura Universității Emanuel din Oradea, 2008.

94. **Schneider**, Johann, *Ecleziologia organică a mitropolitului Andrei Șaguna și fundamentele ei biblice, canonice și moderne*, trad. de diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2008.
95. **Stan**, Cristian, *Originile educației. Antichitatea și creștinismul timpuriu*, Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
96. **Stanciu**, Gh., Ion, *Curs de istoria pedagogiei universale*, Partea I, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1975.
97. **Stăniloae**, Dumitru, *Cultură și duhovnicie. Articole publicate în Telegraful Român (1930-1936), Opere complete*, vol. I, Ed. Basilica, București, 2012.
98. **Idem**, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. II, EIBMBOR, București, 1978.
99. **Stăniloae**, Dumitru, pr., Beauregard, Marc-Antoine, Costa de, pr., *Mică dogmatică vorbită (dialoguri la Cernica)*, trad. din limba franceză de Maria-Cornelia Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 2007.
100. **Stoenescu**, Daniil, PS, Episcop-Loțșitor al Daciei Felix, *Atotprezență și parusie - sau exegeze și tâlcuiri*, Ed. Episcopiei Daciei Felix, Vârșeș, 2009.
101. **Streza**, Laurențiu, ÎPS, Dr., Mitropolitul Ardealului, *Dinexilul păcatului la Masa Împărăției, Călătorie cu Hristos spre Postul Mare*, Vol. I, Ed. Andreiana, Sibiu, 2016.
102. **Szekely**, Andy, Zărnescu Zoia, *Aaah! 52 de povești cu tâlc pentru conversații pline de inspirație*, Ed. Floare de Iris, Iași, 2020.
103. **Șebu**, Sebastian, pr., prof., univ., dr. (coordonator), *Metodica predării religiei*, Ed. Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.
104. **Șpan**, Petru, *Școala lui Șaguna*, Sibiu, 1909.
105. **Tiron**, Elena, **Stanciu** Tudor, *Teoria și metodologia instruirii. Teoria și metodologia evaluării*, EDP, București, 2019.
106. **Toader**, Ioan, *Metode noi în practica omiletică*, Arhidiecezana, Cluj-Napoca, 1997.
107. **Toroczkai**, Iulian, Ciprian, *Tradiția patristică în modernitate. Ecleziologia Părintelui Georges V. Florovsky (1839-1979) în contextul mișcării neopatristice contemporane*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008.

f. *Scholarly studies and articles*

1. **Basarab**, Maria, *Considerații privind cărțile didactice românești (1785-1892) din patrimoniul hunedorean, în Sargetia*, XVI-XVII (1982-1983).

2. **Băjău**, Constantin, I., pr., conf. univ. dr., *Actualitatea omiliilor hrisostomice la epistolele pauline*, în *Sf. Ioan Gură de Aur - apostol al frumuseții creației*, în *Sf. Ioan Gură de Aur, ierarh - teolog - filantrop (407-2007)*, Simpozion teologic internațional dedicat împlinirii a 1600 de ani de la trecerea sa în veșnicie, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008.
3. **Idem**, *Relația Dumnezeu-om în teologia Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae*, în *R.T.*, 1, Anul XXII (94), ianuarie-martie, Ed. Andreiana, Sibiu, 2012.
4. **Bănuț**, A., P., *Zaharia Boiu*, în *Țara Bârsei*, an. VII, nr. 1, (1935).
5. **Botezan**, Ioana, *Documente inedite privind contribuția lui Ioan Micu Moldovan la elaborarea și răspândirea manualelor școlare pentru învățământul românesc din Transilvania în perioada 1860-1914*, în *Sargetia*, X (1973).
6. **Bucur**, Alexandru, *Interzicerea unor manuale școlare în Școlile grănicerești (1875-1918)*, în *Transilvania*, Nr. 5-6 (2018).
7. **Buda**, Daniel, *Aspecte din concepția Părintelui Profesor Doctor Aurel Jivi despre istoriografia bisericească*, în *In memoriam Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi (1943-2002)*, Ion Alexandru Mizgan (coord.), Ed. Lumina, Oradea, 2003.
8. **Chițescu**, Prof. Nicolae, „Paradigmele divine și problemele pe care le ridică ele pentru teologia dogmatică”, în *O.*, nr. 1, (1958).
9. **Cimpoieș-Dimulescu**, Mioara, *Prezența iluminismului în pedagogia românească*, în *Revista de pedagogie*, XIII, nr. 2(1974).
10. **Crișan**, Ascaniu, *Din trecutul învățământului matematic la românii din Ardeal*, în *Natura*, XXII, nr. 2, 1933.
11. **Gramă**, Ana, *Episcopatul Arhiepiscopului Vasile Moga (1810-1845), contribuții documentare la o posibilă actualizare a cercetării epocii mogaiane*, în *ASTRA SABESIENSIS*, Supliment număr 1, 2017, *Un episcop și epoca sa. Vasile Moga (1774-1845)*, Ed. Argonaut/Andreiana, Cluj-Napoca/Sibiu, 2017.
12. **Idem**, *Inventare de bunuri ale bisericilor românești ortodoxe din Transilvania. Protopopiatul Sighișoara (1854-1855)*, în *Marisia. Studii și materiale. Arheologie. Istorie*, XXV (1996).
13. **Ielciu**, Mircea, Ioan, pr., lect., dr., *Sf. Ioan Scărarul - omul și opera*, în *R.T.*, Serie nouă, Anul XII (84), nr. 3, iulie-sept. (2002).
14. **Iorga**, Nicolae, *Revista istorică. Dări de seamă, documente și notițe*, Anul al V-lea, N-le 4-5, April-Maiu 1919.

15. **Ittu**, Constantin, *Biserica primară în viziunea Părintelui Profesor Dr. Aurel Jivi*, în *In memoriam Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi (1943-2002)*, Ion Alexandru Mizgan (coord.), Ed. Lumina, Oradea, 2003.
16. **Ivan**, Nicolae, *Predică la înmormântarea lui Zaharia Boiu*, în *TR*, Marți, 28 Octobrie/10 Novembre nr. 119 (1903).
17. **Macavei**, Elena, *Creatori de manuale în școala generației Mitropolitului Andrei Baron de Șaguna*, în *Mitropolitul Andrei Șaguna - creator de epocă în istoria Bisericii Ortodoxe din Transilvania*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008.
18. **Eadem**, *Zaharia Boiu și literatura didactică*, în *R.T.*, Anul XV (87), nr. 2, Apr.-Iun. (2005).
19. **Manciulea**, Ștefan, *Un geograf uitat: Ioan Rusu (I)*, în *Cultura creștină*, XVII, 2-3 (1937).
20. **Idem**, *Un geograf uitat: Ioan Rusu (II)*, în *Cultura creștină*, XVII, 6-7 (1937).
21. **Marian**, Victor, *Aritmetica lui G. Șincai*, în *Țara Bârsei*, IX (1937).
22. **Mârza**, Iacob, *Manuale de istorie folosite la școlile din Transilvania între mijlocul secolului al XVIII-lea și mijlocul secolului al XIX-lea*, în *Sargetia*, XVI-XVII (1982-1983).
23. **Morariu**, Andrei, *Care sunt mijloacele cele mai corespunzătoare spre susținerea disciplinei școlare?*, în *Magazin pedagogic*, III, 1869.
24. **Moșoiu**, Nicolae, pr. dr., *Υιοθεσία baptismală, premisa îndumnezeirii omului - o introducere*, în volumul *Omagiu Părintelui Prof. Univ. Dr. Ioan I. Ică*, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca, 2007.
25. **Necula**, Constantin, Pr., *Ce a făcut Ortodoxia pentru Școala Românească? - Pagini uitate ale pedagogiei Ortodoxiei ardelene -*, în *Arhiepiscopul lui Hristos: studii în onoarea Înaltpreasfințitului Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului*, Nicolae Chifăr, Emanuel-Pavel Tăvală (coordonatori), Ed. Andreiana/Astra Museum, Sibiu, 2017.
26. **Idem**, *Educația proprie, premisă a binevestirii lui Hristos*, în *Revista Episcopia Slatinei și Romanașilor*, Anul IX/2016.
27. **Netea**, Vasile, *Manualele școlare românești, elemente ale unității naționale*, în *Revista de istorie*, nr. 1 (1977).
28. **Palade**, Mihaela, conf., univ. dr., *Sf. Ioan Gură de Aur - apostol al frumuseții creației*, în *Sf. Ioan Gură de Aur, ierarh - teolog - filantrop (407-2007)*, Simpozion teologic

internațional dedicat împlinirii a 1600 de ani de la trecerea sa în veșnicie, Ed. Andreiana, Sibiu, 2008.

29. **Păcurariu**, Mircea, pr., acad. dr., *Scurtă istorie a vieții bisericești a Sibiului până la începutul secolului al XX-lea*, în *R.T.*, Serie Nouă, Anul XVI (88), Nr. 2, apr.-iun. 2006.
30. **Petrașcu**, I., *Sublimitatea conferințelor învățătoarești*, în *T.R.*, nr. 33/1869.
31. **Plămădeală**, Antonie, ÎPS, Mitropolitul Ardealului, *Cuvânt înainte*, în *Contribuții transilvănene la teologia ortodoxă*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1988.
32. **Popeangă**, Vasile, *Conceptul de școală populară în gândirea din Transilvania până la 1918*, în *Revista de Pedagogie*, XVIII, nr. 9 (1969).
33. **Idem**, *Un manuscris de metodică și pedagogie din anul 1815*, în *Revista de Pedagogie*, XVI, nr. 5 (1967).
34. **Popovici**, Iustin, Sf., *Sensul cel adevărat și rațiunea noastră de a fi (III)*, în *FA*, mai, nr. 5 (160)/2022.
35. **Racotă**, Tului, *Activitatea lui Zaharia Boiu pentru constituirea unui sistem de învățământ modern în Transilvania*, în *Revista de pedagogie*, XXIV, nr. 7 (1975).
36. **Sigmirean**, Cornel, **Pavel** Aurel, *Fundația „Gojdu” (1871-2001)*, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu Mureș, 2002.
37. **Stăniloae**, Dumitru, *Zaharie Boiu și Nicolae Cristea - doi luptători din vremuri grele*, în *T.R.*, Anul LXXXII, nr. 50 din 25 nov. 1934.
38. **Streza**, Ciprian, prof., dr., *Conștiință națională, unitate și emancipare în Transilvania*, în *R.T.*, Nr. 3 (2018).
39. **Streza**, Laurențiu, ÎPS, Dr., Mitropolitul Ardealului (coordonator), *Sfântul Ierarh Andrei Șaguna, «Păstorul cel bun» al Ardealului*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2012.
40. **Idem**, *Κηρυγμα și δογμα în gândirea Sfântului Vasile cel Mare*, în *Anuarul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”*, Serie Nouă, IV (XXIX), 2003-2004, Editura Universității Lucian Blaga Sibiu.
41. **Suciu**, Cornelia, *Zaharia Boiu - autor de manuale*, în *ALT-SCHAESSBURG. Istorie. Patrimoniul*, Nr. 1 (2008).
42. **Șebu**, Sebastian, pr., prof., *Propovăduirea Evangheliei în Biserica română din Transilvania*, în *Contribuții transilvănene la teologia ortodoxă*, Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu, 1988.
43. **Teșculă**, Nicolae, *Preoți și cărturari sighișoreni în secolul al XIX-lea. Familia Boiu*, în *Țara Bârsei*, Serie nouă, Nr. IX (2010).

44. **Țarălungă**, Lucia, *Un destin aparte: Aca de Barbu*, în *Alt-Schaessburg, Istorie. Patrimoniul. Miscellanea*, 4/2011.
45. **Țircovnicu**, Victor, *200 de ani de la apariția primului manual de pedagogie pentru învățătorii din Transilvania*, în *Revista de pedagogie*, Nr. 11/1984, XXX.
46. **Vesa**, Vasile, *Lecții de istorie universală propuse de Ioan Micu Moldovan la gimnaziul din Blaj*, în *Studia Historia XII*, fasc. 2 (1967).

g. *Dictionaries*

1. **Cosma**, Ana, *Scriitori români mureșeni. Dicționar biobibliografic*, Biblioteca Județeană Mureș, Târgu-Mureș, 2000.
2. *Dictionary of the Ecumenical Movement*, N. Lossky (editor), WCC Publications, Geneva, 1991.
3. **Doron**, Roland, **Parot** Françoise, *Dicționar de psihologie*, trad. de Natalia Cernăuțeanu, Ed. Humanitas, București, 2006.
4. **Păcurariu**, Mircea, pr. acad. dr., *Dicționarul teologilor români*, Ed. Andreiana, Sibiu, 2014.

h. *Manuscripts*

1. AMB, *Protocolul cons. școlar 1870*, proces-verbal 163.
2. *Anuarul școlii civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” din Nagyszeben (Sibiu) pe anul școlar 1910/11*, XXV, publicat de Vasile Bologa (director), Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Nagyszeben (Sibiu), 1911.
3. AOR, N. 4826 Plen, V/855-1902.
4. Arhiva AOR, V. 855/1902.
5. Arhiva Mitropoliei Sibiu, Fond 13. Tabloul parohiilor. „Conșpectul conscripției”.
6. Fondul Astra, II/3, Doc. 273, 55/1876.
7. Fondul Astra, II/4, Doc. 519/1893.
8. *Programa Institutului pedagogic-teologic al arhidiecezei ortodoxe române din Transilvania în Sibiu pentru anul școlastic 1884-85 publicat de I. Hannia, director și profesor.*

9. *PROGRAMA școalei civile (private) de fete cu internat a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în Sibiu, pe anul școlastic 1887/8*, publicată de Septimiu Albini (director), Tiparul Institutului tipografic, societate pe acțiuni, Sibiu, 1888.
10. *Raportul Comitetului la adunarea generală din 30 octombrie 1877*.
11. Zacharie Boiu Parochu și Protop., [semnătura] Sigis. Gr. Or., Tata, Ioana Boiu nascuta Palusian, Muma, „Testamentului olograf a lui Zaharia Boiu Senior”, Foaia 1 recto, Sigișora **diua anu 1867**.
12. **Toadere (Ianoș)**, Rodica, *Educația în învățământul primar românesc din Transilvania la jumătatea secolului al XIX-lea (1850-1870)*, teză de doctorat, BCU Cluj, cota Teze 3491.